

Bruxelles, 18.6.2019.
COM(2019) 285 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Ujedinjeni u ostvarivanju energetske unije i klimatske politike: postavljanje temelja za
uspješan prelazak na čistu energiju**

{SWD(2019) 212 final} - {SWD(2019) 213 final}

1. UVOD – ULOGA INTEGRIRANIH NACIONALNIH ENERGETSKIH I KLIMATSKIH PLANOVA

Europska unija odlučna je u namjeri da ostvari planirano smanjenje emisija stakleničkih plinova i da svojim građanima osigura sigurnu, pristupačnu i održivu energiju. Naše je gospodarstvo prvo veliko gospodarstvo koje je uspostavilo pravno obvezujući okvir kako bi ispunilo pa i nadmašilo obećanja dana u okviru Pariškog sporazuma. Na temelju prijedloga Komisije donijeli smo ambiciozan zakonodavni okvir za 2030. i uspostavili energetske uniju s klimatskom politikom usmjerenom na budućnost. Postavili smo ambiciozne ciljeve za 2030. u pogledu smanjenja emisija stakleničkih plinova, energije iz obnovljivih izvora i povećanja energetske učinkovitosti, za čije će postizanje biti potrebno ulagati stalne i zajedničke napore. To je važan korak u dugoročnom prelasku na čistu energiju u kontekstu 2050., kako je prikazano u dugoročnoj strategiji¹. Ti ciljevi nisu gornje, nego donje granice te se uz prave poticaje mogu čak i nadmašiti.

Uredbom EU-a o upravljanju² stvoren je jedinstven sustav upravljanja u području energije i klime, kojim se Uniji i njezinim državama članicama omogućava zajedničko planiranje i kolektivno ostvarivanje tih ciljeva za 2030. te osiguravanje pravednog i troškovno učinkovitog prelaska na klimatski neutralno gospodarstvo. Deklaracijom iz Sibiu³ na najvišoj je razini iznova potvrđeno da Unija želi biti odgovoran svjetski predvodnik u borbi protiv klimatskih promjena uz istodobnu zaštitu naših građana, očuvanje našeg okoliša i poštovanje načela pravednosti.

	EMISIJE STAKLENIČKIH PLINOVA	ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH IZVORA	ENERGETSKA UČINKOVITOST	INTER- KONEKCIJE	KLIMA U PROGRAMIMA KOJE FINANCIRA EU	CO ₂ IZ:
2020.	-20 %	20 %	20 %	10 %	2014.-2020. 20 %	
2030.	≥ -40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15 %	2021.-2027. 25 %	AUTOMOBILA -37,5 % Kombija -31 % Kamiona -30 %

Klauzula o mogućnosti povećanja do 2030.

Slika 1.: Okvir za klimatsku i energetske politiku do 2030.

Sve su države članice prvi put pripremile nacрте integriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova (NECP-ovi)⁴. Radile su na uklanjanju podjela, među politikama i sektorima, državnim službama, dionicima i javnošću, a i preko granica, kako bi definirale put do ciljeva za 2030. Iako još nije sve obuhvaćeno, ovo je tek prvi od mnogih koraka koji slijede do 2030. i iz njega ćemo izvući pouke. Oslanjajući se na izvrstan duh suradnje koji je vladao tijekom protekle tri godine, Komisija će i dalje konstruktivno i intenzivno surađivati s državama članicama na dovršavanju i provođenju njihovih

¹ COM(2018) 773 final.

² Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanju u području klime.

³ Deklaracija iz Sibiu, neslužbeni sastanak šefova država ili vlada, Sibiu, Rumunjska, 9. svibnja 2019.

⁴ Kako je propisano u članku 9. Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanju u području klime.

nacionalnih planova. Preporuke za konačne planove priložene uz ovu Komunikaciju bit će smjernice za nastavak suradnje. U izvješću o stanju energetske unije za 2020. Komisija će ocijeniti konačne planove i potvrditi jesu li u skladu s ciljevima Unije za 2030. ili reći da je potrebno dodatno raditi na njima. Postupak upravljanja predviđa mogućnost ažuriranja planova 2024. kako bi se tijekom ostatka desetljeća uzela u obzir iskustva i iskoristile nove mogućnosti.

Nacionalni energetske i klimatski planovi imaju ključnu ulogu u našem sustavu upravljanja da se osigura zajednički rad na ostvarivanju ciljeva. Poslovnim i financijskom sektoru NECP-ovi bi trebali pružiti što je moguće više jasnoće i predvidljivosti kako bi se potaknula potrebna privatna ulaganja. Ujedno će biti pomoć državama članicama u izradi programa financiranja i ulaganja u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru, 2021.–2027.

U ovoj se Komunikaciji analiziraju nacrti NECP-ova i razmatraju njihovi objedinjeni učinci na postizanje općih ciljeva energetske unije EU-a i specifičnih ciljeva za 2030. Komunikacija je dopuna detaljnih analiza na nacionalnoj⁵ i europskoj razini⁶ i specifičnih preporuka upućenih svakoj pojedinačnoj državi članici⁷. Ti će materijali zajedno pomoći državama članicama da dovrše svoje NECP-ove do kraja 2019. Provedba preporuka uključivat će kontinuirani iterativni dijalog kojim će se dovršiti NECP-ovi. Konačno, cilj je procesa doprinijeti modernizaciji gospodarstva Unije u skladu s dugoročnim ciljem klimatske neutralnosti.

Komisija će surađivati s državama članicama kako bi im pomogla da preporuke uzmu u obzir⁸ u duhu solidarnosti između država članica i Unije, ali i među državama članicama.

2. OCJENA NACRTA INTEGRIRANIH NACIONALNIH ENERGETSKIH I KLIMATSKIH PLANOVA

2.1. Ocjena ciljeva za 2030. u pogledu energije iz obnovljivih izvora, energetske učinkovitosti i stakleničkih plinova te elektroenergetske međupovezanosti, dana na razini EU-a

Ciljevi Unije u pogledu energije iz obnovljivih izvora i povećanja energetske učinkovitosti za 2030. iskazani su i dogovoreni na razini EU-a bez utvrđivanja obvezujućih ciljeva na nacionalnoj razini. Umjesto toga uspostavljene su nove metode

⁵ SWD(2019) 211; SWD(2019) 225; SWD(2019) 214; SWD(2019) 275; SWD(2019) 229; SWD(2019) 277; SWD(2019) 230; SWD(2019) 261; SWD(2019) 262; SWD(2019) 263; SWD(2019) 224; SWD(2019) 264; SWD(2019) 223; SWD(2019) 265; SWD(2019) 228; SWD(2019) 266; SWD(2019) 267; SWD(2019) 268; SWD(2019) 227; SWD(2019) 226; SWD(2019) 281; SWD(2019) 272; SWD(2019) 273; SWD(2019) 271; SWD(2019) 274; SWD(2019) 276; SWD(2019) 278; SWD(2019) 279;

⁶ SWD(2019) 212.

⁷ C(2019) 4401; C(2019) 4402; C(2019) 4403; C(2019) 4404; C(2019) 4405; C(2019) 4406; C(2019) 4407; C(2019) 4408; C(2019) 4409; C(2019) 4410; C(2019) 4411; C(2019) 4412; C(2019) 4413; C(2019) 4414; C(2019) 4415; C(2019) 4416; C(2019) 4417; C(2019) 4418; C(2019) 4419; C(2019) 4420; C(2019) 4421; C(2019) 4422; C(2019) 4423; C(2019) 4424; C(2019) 4425; C(2019) 4426; C(2019) 4427; C(2019) 4428.

⁸ U skladu s člankom 34. Uredbe o upravljanju, ako među državama članicama budu postojale razlike u pogledu ambicioznosti, Komisija će prema potrebi izdati preporuke državama članicama kako bi se osiguralo postizanje ciljeva energetske unije. Države članice dužne su uzeti preporuke u obzir.

rada i novi instrumenti kako bi se omogućilo zajedničko postizanje ciljeva energetske unije. Prvi korak u tom procesu je ispunjavanje zahtjeva iz Uredbe o upravljanju u skladu s kojim su države članice dužne u svoje nacрте NECP-ova uključiti nacionalne doprinose dostatne za zajedničko postizanje ciljeva Unije za 2030. U drugom koraku Komisija ocjenjuje i promiče dostatnu razinu zajedničke „ambicioznosti” s obzirom na te ciljeve Unije.

2.1.1. Energija iz obnovljivih izvora

Unija bi trebala zadržati i ojačati svoj vodeći položaj u svijetu u području energije iz obnovljivih izvora. Ne samo što je riječ o pitanju sigurnosti opskrbe i odgovorne politike klimatskih promjena nego i o imperativu industrijske politike za potpuno iskorištavanje potencijala zelenog rasta.

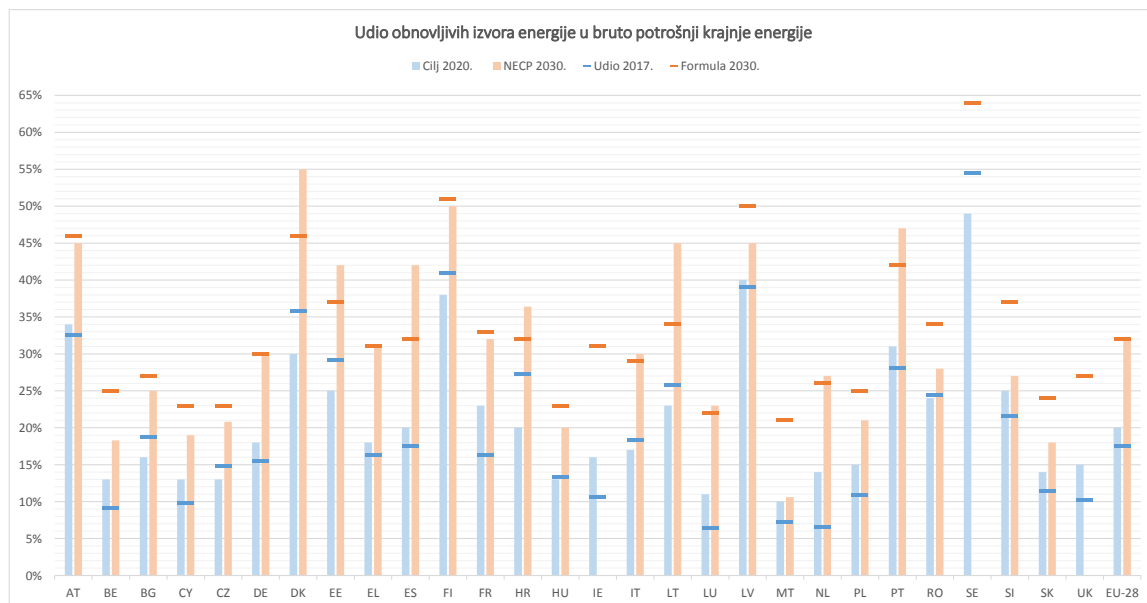
Gotovo su sve države članice dostavile svoje planirane doprinose cilju Unije za energiju iz obnovljivih izvora. Približno trećina država članica bila je ambiciozna, pri čemu su **Danska, Estonija, Španjolska, Litva i Portugal** predložili vrlo visoke doprinose⁹.

Međutim, još uvijek postoji razlika između ciljeva i ukupnih nacionalnih doprinosa EU28. Prema sadašnjim nacrtima planova, umjesto najmanje 32 %, udio energije iz obnovljivih izvora dosegno bi 2030. postotak od 30,4 % do 31,9 % na razini Unije¹⁰.

Stoga se više država članica u preporukama poziva da preispitaju svoje razine ambicioznosti kako bi se osiguralo da se ta utvrđena razlika u „ambicioznosti” u EU-u ukloni u konačnim NECP-ovima. Povećanje nacionalnih doprinosa, prema potrebi, i istovremeno zadržavanje razine doprinosa ambicioznih država članica, kako su navedeni u nacrtu njihovih NECP-ova, ključno je za uravnoteženo i troškovno učinkovito postizanje cilja na razini Unije, čime se utire put stvaranju istinskog europskog tržišta za energiju iz obnovljivih izvora. Time bi se omogućilo Uniji u cjelini da u potpunosti iskoristi svoj potencijal za troškovno učinkovito uvođenje energije iz obnovljivih izvora, da pridonese smanjenju onečišćenja zraka i ovisnosti o uvozu fosilnih goriva te da iskoristi vodeći položaj u procesu energetske tranzicije.

⁹ U skladu s člankom 31. Uredbe o upravljanju preporuke Komisije koje se odnose na ambicioznost država članica u području energije iz obnovljivih izvora temelje se na formuli iz Priloga II. Uredbi, koja se temelji na objektivnim kriterijima navedenima u članku 5., uzimajući u obzir relevantne okolnosti koje utječu na uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kako su navele države članice. Metodologija koju Komisija primjenjuje za ocjenjivanje doprinosa energije iz obnovljivih izvora podrobnije je opisana u odjeljku II. radnog dokumenta službi (SWD)(2019) 212.

¹⁰ Uz pitanje razlike utvrđene za EU28 treba dodati da postizanje ukupne razine planirane za 2030. u velikoj mjeri ovisi o doprinosu ambicioznih država članica i bruto krajnjoj potrošnji energije.

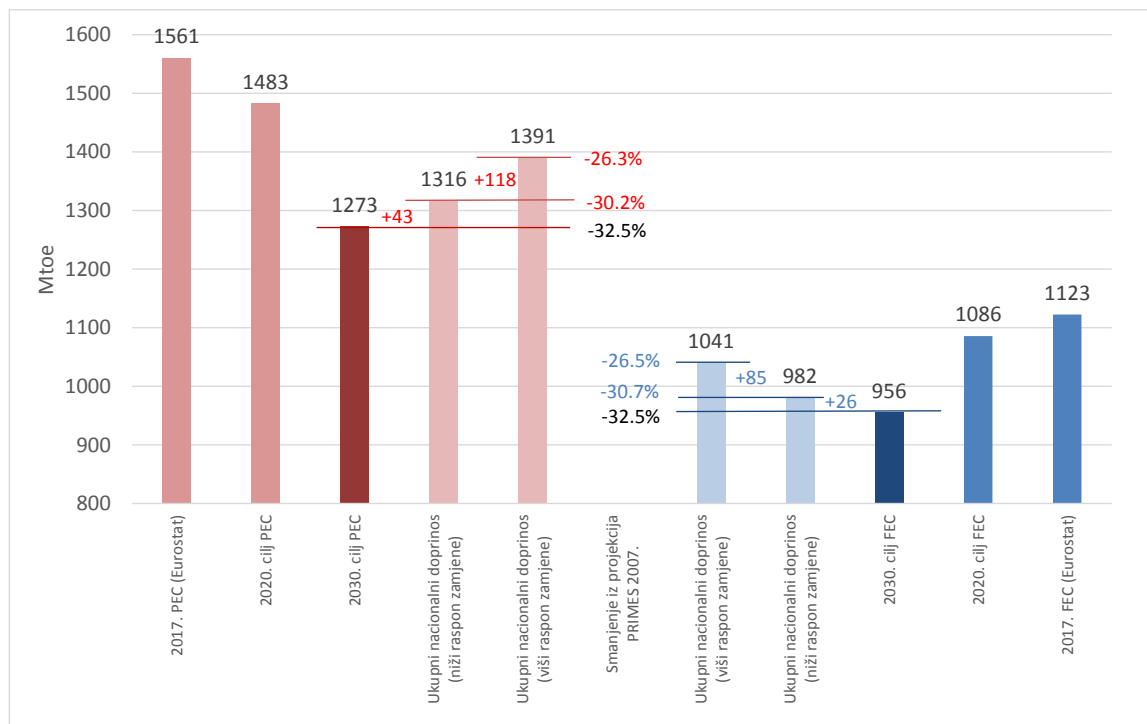
Slika 2.: Nacionalni doprinosi ciljevima u pogledu energije iz obnovljivih izvora (Izvor: Izračuni Europske komisije na temelju informacija iz nacrtu NECP-ova).

2.1.2. Energetska učinkovitost

Strategija energetske unije temelji se na načelu „energetska učinkovitost na prvom mjestu”. Međutim, ciljevi u pogledu povećanja energetske učinkovitosti za 2020. možda neće biti ostvareni zbog povećane potrošnje energije tijekom posljednjih godina. Kad se promatraju nacionalni doprinosi predloženi u nacrtima NECP-ova, samo je nekoliko država članica predložilo dostatnu razinu doprinosa za 2030. To su **Italija**, **Luksemburg** i **Španjolska** (i za potrošnju primarne i krajnje energije), **Nizozemska** (za potrošnju primarne energije) i **Francuska** (za potrošnju krajnje energije). Neke države članice još uvijek moraju dostaviti informacije o nacionalnom doprinosu.

Stoga, objedinjena ocjena **pokazuje znatnu razliku u odnosu na ciljeve za potrošnju primarne i krajnje energije u Uniji**, tj. najmanje 32,5 % do 2030.¹¹ **Za potrošnju primarne energije razlika se kreće od 118 do 43 Mtoe** (pri čemu velik dio raspona ovisi o tome uzimaju li se za države koje nisu dostavile informacije o nacionalnim doprinosima konzervativnije ili ambicioznije pretpostavke), što odgovara postizanju udjela od 26,3 % do 30,2 %, a za **potrošnju krajnje energije razlika se kreće od 85 do 26 Mtoe**, što odgovara postizanju udjela od 26,5 % do 30,7 %.

¹¹ Metodologija koju Komisija primjenjuje za ocjenjivanje doprinosa povećanju energetske učinkovitosti detaljnije je opisana u odjeljku III. radnog dokumenta službi (SWD)(2019) 212.

Slika 3.: Zajednička razlika između doprinosa i ciljeva u pogledu povećanja energetske učinkovitosti u potrošnji primarne i krajnje energije. (Izvor: Izračuni Europske komisije na temelju informacija iz nacrtu NECP-ova).

U tom kontekstu, svim državama članicama čiji se doprinosi u ovoj fazi ocijenjeni nedovoljnima preporučuje se da ih preispitaju i razmotre povećanje razine ambicioznosti, tako da se utvrđena „razlika u ambicioznosti” ukloni u konačnim NECP-ovima.

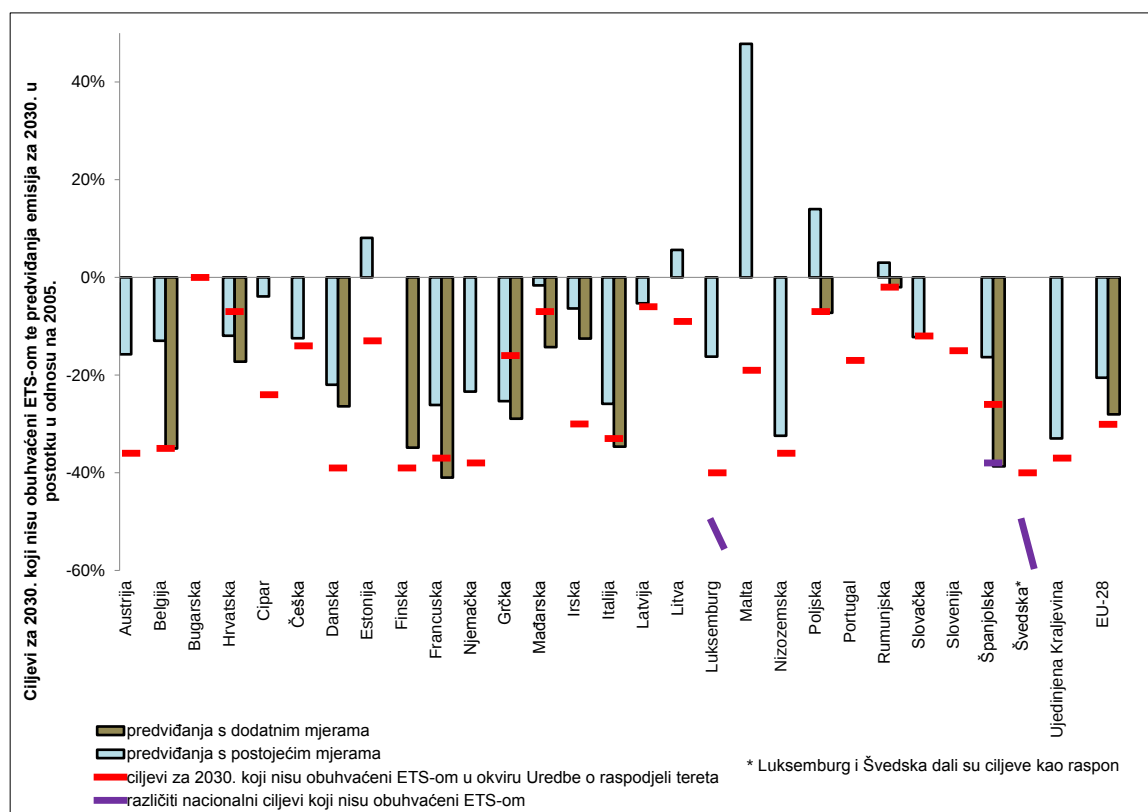
2.1.3. Emisije stakleničkih plinova

Unija je priopćila da je nacionalno utvrđeni doprinos na temelju Pariškog sporazuma **domaće smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2030. od najmanje 40 %** u odnosu na 1990. Zahvaljujući donošenju svih zakona o energetskej uniji koje je Komisija predložila tijekom mandata predsjednika Junckera, Unija je prvo veliko svjetsko gospodarstvo koje je svoj doprinos na temelju Pariškog sporazuma uvelo u konkretno zakonodavstvo. Djelotvorna provedba svih ciljeva u području klime, energije i čiste mobilnosti utvrđenih u pravu Unije mogla bi do 2030. čak dovesti do smanjenja stakleničkih plinova od približno 45 % u odnosu na 1990.

Na temelju planiranih mjera ili iznesenih ambicija za nacionalna smanjenja stakleničkih plinova u nacrtu NECP-ova, a na temelju konzervativnih pretpostavki za države koje nisu dostavile te informacije, procjenjuje se da je ukupno smanjenje stakleničkih plinova za Uniju već u skladu s ciljem smanjenja emisija stakleničkih plinova od 40 % za 2030. u usporedbi s 1990. To je znatan napredak u odnosu na prijašnja smanjenja koja su države članice predviđale.

Uredbom o raspodjeli tereta¹² nalažu se smanjenja od 30 % u odnosu na 2005. na razini Unije u sektorima koji nisu obuhvaćeni sustavom EU-a za trgovanje emisijama (ETS). Države članice odredile su za svoje nacionalne ciljeve smanjenje od 0 do 40 %, a, da bi postigle te ciljeve, raspolazu velikom fleksibilnošću, npr. prijenosima između država članica ili uklanjanjem određene količine dodatnih emisija u sektoru korištenja zemljišta. Španjolska, Luksemburg i Švedska postavile su ambicioznije nacionalne ciljeve u sektorima izvan EU ETS-a¹³.

Objedinjavanje nacionalnih mjera koje su u tim sektorima trenutačno isplanirane u nacrtima NECP-ova pokazuje da bi Unija već mogla ostvariti smanjenje emisije od 28 % u sektorima koji nisu obuhvaćeni ETS-om (vidjeti sliku 4., isključujući sektore korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva). To predstavlja znatan napredak u usporedbi s predviđanjima iz Izvješća EU-a o napretku mjera klimatske politike iz 2018.¹⁴, tj. sa smanjenjem od 21 % uz e mjere i od 23 % uz planirane mjere. Međutim, kako bi se nadoknadila preostala razlika od dva postotna boda na razini Unije, države članice morat će utvrditi dodatne mjere u konačnim NECP-ovima.

Slika 4.: Ciljevi u pogledu raspodjele tereta država članica za 2030. i emisije stakleničkih plinova s postojećim i planiranim mjerama (Izvor: Izračuni Europske komisije na temelju informacija iz nacrtu NECP-ova).

¹² Uredba (EU) 2018/842 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013, SL L 156, 19.6.2018., str. 26.–42.

¹³ Sektori koji nisu obuhvaćeni ETS-om uključuju, na primjer, promet, građevinu, poljoprivredu i otpad.

¹⁴ COM(2018) 716 final.

Ta se razmatranja temelje na pretpostavci da će sve države članice poštovati pravilo o „neutralnoj ili pozitivnoj bilanci” za sektore korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva, tj. pravilo da emisije ne budu veće od uklanjanja. Ako se u tom sektoru stvaraju neto emisije, one bi se trebale nadoknaditi upotrebom kvota iz sektora na koje se odnosi raspodjela tereta.

2.1.4. Elektroenergetske interkonekcije

Interkonekcije među nacionalnim tržištima su fizička oprema za dovršenje unutarnjeg tržišta električne energije Unije, čime se osigurava sigurnost opskrbe, iskorištava puni potencijal obnovljivih izvora energije i olakšavaju uparivanje i integracija sektora.

Pet država članica (**Češka, Njemačka, Grčka, Španjolska i Portugal**) u svojim nacrtima NECP-ova jasno je navelo razinu međusobne elektroenergetske povezanosti koju želi ostvariti do 2030. Nekoliko drugih država članica (**Belgija, Bugarska, Francuska, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Slovačka, Finska i Švedska**) navelo je očekivanu razinu međusobne elektroenergetske povezanosti do 2030. Nacrti NECP-ova često odražavaju proces iz Uredbe o transeuropskim energetske mrežama (TEN-E) kojim se na europskoj razini utvrđuje i podupire realizacija infrastrukturnih projekata od zajedničkog interesa, nužnih za postizanje ciljeva međupovezanosti iz Uredbe o upravljanju. Cilj četvrtog popisa projekata od zajedničkog interesa, koji će se donijeti u listopadu 2019. na temelju objektivnog i uključivog procesa na europskoj razini, bit će uklanjanje preostalih uskih grla na unutarnjem energetske tržištu, na primjer između Pirenejskog poluotoka i ostatka Europe ili u jugoistočnoj Europi.

U dovršavanju NECP-ova države članice čija je međusobna elektroenergetska povezanost trenutačno manja od 15 % trebale bi navesti svoj cilj za međusobnu elektroenergetsku povezanost u 2030. Države članice koje su već iznad tog praga trebale bi razmotriti razinu međupovezanosti koju su predvidjele postići do 2030. u kontekstu održavanja adekvatnosti svojeg elektroenergetskog sustava u odnosu na očekivani znatni razvoj energije iz obnovljivih izvora¹⁵. U konačnim NECP-ovima trebalo bi omogućiti veze između očekivanog razvoja infrastrukture i potrebnih koraka kako bi se osiguralo da su ti spojni vodovi na raspolaganju tržištu za prekograničnu trgovinu električnom energijom u skladu s relevantnim zakonodavstvom.

2.2. Glavni zaključci za svaku od pet dimenzija nacrtu NECP-ova

2.2.1. Dekarbonizacija (staklenički plinovi i energija iz obnovljivih izvora)

A) Emisije i uklanjanja stakleničkih plinova

Za nekoliko bi nacrtu NECP-ova bilo korisno kad bi sadržavali dodatne pojedinosti o strategiji za postizanje ciljeva u područjima koja nisu obuhvaćena ETS-om tijekom cijelog razdoblja 2021.–2030., uključujući procjene putanje smanjenja emisija utemeljene na najnovijim podacima i namjeravanu upotrebu fleksibilnih mogućnosti, kao

¹⁵ U oba slučaja potrebno je uzeti u obzir predstojeći desetogodišnji plan razvoja mreže (TYNDP) i postupke odabira projekata od zajedničkog interesa.

što su to na primjer već učinile **Irska** i **Latvija**. Na temelju mogućnosti prijenosa emisijskih kvota između država članica¹⁶ nekoliko država članica ima priliku mobilizirati financijska sredstva iz drugih država članica radi modernizacije svojega gospodarstva, npr. ulaganjem u energetske učinkovitost zgrada ili potpunim iskorištavanjem svojeg troškovno učinkovitog potencijala energije iz obnovljivih izvora u sektorima koji nisu obuhvaćeni ETS-om. Ta pojačana bilateralna suradnja među državama članicama omogućit će Uniji da postigne svoje ambiciozne ciljeve za 2030. na troškovno učinkovit način.

Promet je odgovoran za približno četvrtinu emisija stakleničkih plinova u Uniji i najveći je sektor po emisijama među ciljevima država članica u područjima koja nisu obuhvaćena ETS-om. **On stoga mora biti najvažniji element u NECP-ovima.** Većina država članica utvrđuje mjere za smanjenje emisija u prometnom sektoru. Neke države članice već su povezale kvantificirane ciljeve smanjenja emisija s planiranim mjerama. Konačni NECP-ovi omogućit će državama članicama da razviju još integriraniji pristup za prometni sektor. U svojim konačnim planovima države članice trebale bi biti konkretnije, a neke od njih još moraju kvantificirati očekivane učinke. Električna mobilnost nerijetko se nalazi među postavljenim ciljevima, ali mjere često nisu vrlo detaljno opisane. Planiranje i ulaganje u odgovarajuću infrastrukturu za alternativna goriva bit će ključno za proizvođače automobila, kombija i kamiona kako bi se ispunile emisijske norme za CO₂ za 2025. i 2030. i kako bi se vozačima i prijevoznicima smanjili troškovi za gorivo. Potrebno se pobrinuti za djelotvornu koordinaciju uvođenja inteligentnih prometnih sustava. NECP-ovi bi trebali poslužiti i kao prilika nekim državama članicama da utvrde korake za restrukturiranje oporezivanja kako bi se pridonijelo našim ciljevima politike u prometnom sektoru.

Primjeri dobre prakse – politike i mjere u prometnom sektoru

Austrijski i **španjolski** nacrti NECP-ova sadržavaju dobre primjere kako povezati kvantificirane ciljeve za smanjenje emisija prometnog sektora s politikama i mjerama kojima se podupire njihovo postizanje. **Italija**, na primjer, vrlo iscrpno opisuje planirane mjere i nadmašuje obvezni cilj za energiju iz obnovljivih izvora za promet. Iako su brojne države članice postavile okvirne ciljeve za električnu mobilnost, **Slovenija** ih podupire konkretnim mjerama, uključujući kvantifikaciju potrebne infrastrukture za punjenje.

Na **europske se zgrade** odnosi 40 % potrošnje energije i približno 15 % emisija stakleničkih plinova. Nacrti NECP-ova pokrivaju ovaj sektor uglavnom u kontekstu njegove uloge u postizanju doprinosa u pogledu povećanja energetske učinkovitosti i energije iz obnovljivih izvora. U nekim državama članicama mogao bi se brže iskorištavati potencijal mjera za poboljšanje učinkovitosti kojima bi se postiglo

¹⁶ Članak 5. Uredbe (EU) 2018/842 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013, SL L 156, 19.6.2018., str. 26.–42.

troškovno učinkovito smanjenje emisija, kućanstvima smanjili računi za potrošnju energije i povećala zaposlenost u građevinskom sektoru.

U skladu sa zakonodavstvom Unije donesenim u svibnju 2018.¹⁷ države članice EU-a moraju se pobrinuti da se emisije stakleničkih plinova iz **korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta ili šumarstva** (LULUCF) kompenziraju barem jednakim uklanjanjem CO₂ iz atmosfere u razdoblju od 2021. do 2030. Budući da LULUCF ima dodatni potencijal uklanjanja, koji je prema izračunu jednak udjelu od 2 % emisija stakleničkih plinova, morat će u većoj mjeri pridonijeti postizanju klimatskih ciljeva Unije u narednim desetljećima, npr. pojačanom sekvestracijom CO₂ iz atmosfere uz istovremeno povećanje proizvodnje i učinkovitije iskorištavanje biomase u različitim primjenama, uzimajući u obzir probleme biološke raznolikosti i kvalitete zraka. **Danska i Francuska** primjeri su država članica koje su dostavile strategiju ili posebne informacije o politikama i mjerama, npr. za podupiranje privatnog pošumljavanja na poljoprivrednom zemljištu, koje na održiv način mogu povećati ponore ugljika, a pritom promicati biogospodarstvo, i koje mogu pružiti dodatne poticaje poljoprivrednicima i šumarima za poboljšanje upravljanja zemljištem i održivo povećanje produktivnosti. U ostalim slučajevima u nacrtima NECP-ova povezane informacije ograničene. Uz to, jesu li emisije veće od uklanjanja moći će se u potpunosti ocijeniti samo ako države članice budu dostavile detaljnije informacije o obračunu LULUCF-a i upotrebi fleksibilnih mogućnosti. Te su informacije u određenoj mjeri pružile **Češka, Danska i Irska**.

Ključni je element u tom pogledu uspostava transparentnih i preciznih referentnih razina za šume radi pravilnog obračunavanja emisija ili uklanjanja CO₂ iz gospodarenja šumama. To se može dobiti iz nacionalnih računskih planova za šumarstvo, koje bi države članice trebale preispitati do 31. prosinca 2019. na temelju tehničkih preporuka prikazanih uz ovu Komunikaciju¹⁸. Tako će ih se moći potpuno i dosljedno upotrijebiti u konačnim NECP-ovima, posebno u cilju planiranja fleksibilnosti s obzirom na sektore na koje se odnosi raspodjela tereta.

Relevantnost **drugih sektora, na primjer poljoprivrede, otpada i industrije**, za emisije iz sektora koji nisu obuhvaćeni EU ETS-om, različita je za svaku državu članicu. To bi se trebalo odraziti u planiranju politika i mjera, kao što to čini **Irska**, na primjer, za poljoprivredu. Za poljoprivredni je sektor u prijedlogu Komisije za zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) nakon 2020. povećana razina ambicioznosti u području klime i okoliša, s tim da se očekuje da će najmanje 40 % ukupne financijske omotnice zajedničke poljoprivredne politike biti povezano s klimom. Uz to, Komisija je predložila „programe za ekologiju”, koji će državama članicama omogućiti da u velikim razmjerima podrže mjere za ublažavanje i prilagođavanje koje su bolje prilagođene specifičnim

¹⁷ Uredba (EU) 2018/841 – Uključivanje emisija i uklanjanja stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetska politiku do 2030. te o izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU.

¹⁸ Uz nacрте NECP-ova države članice dostavile su nacionalne računske planove za šumarstvo, uključujući vlastite nacionalne referentne razine za šume. U travnju 2019. stručna skupina koju, među ostalim, čine tehnički stručnjaci iz država članica, nevladinih organizacija i istraživačkih organizacija napravila je prvu procjenu nacionalnih računskih planova za šumarstvo. Proizašle tehničke preporuke (SWD(2019) 213) odražavaju općenito visoku kvalitetu podnesenih planova, a uz to i ukazuju na neke pristupe za svaku pojedinačnu zemlju koji će zahtijevati daljnju pomnu analizu.

lokalnim potrebama. U prijedlogu Komisije također se utvrđuje da bi države članice u izradi svojih strateških planova u okviru ZPP-a trebale uzeti u obzir nacionalne alate za planiranje u području okoliša i klime iz relevantnih zakonodavnih instrumenata EU-a, uključujući NECP-ove. U tom smislu bit će ključno da se u konačnim NECP-ovima pruže konkretnije informacije o planiranim mjerama smanjenja emisija u sektorima poljoprivrede i šumarstva koje bi ZPP mogao podržati, npr. potporom za ispitivanje programa smanjenja emisija ugljika na poljoprivrednim gospodarstvima.

Energetski sektor, odgovoran za približno 25 % emisija stakleničkih plinova, fokus je politika dekarbonizacije država članica na povećanoj upotrebi električne energije iz obnovljivih izvora i na postupnom povlačenju ugljena iz proizvodnje električne energije.

Postupni prestanak trošenja ugljena u Europi?

Nekoliko država članica uvodi ili potvrđuje ambiciozne ciljeve i rokove za postupno povlačenje ugljena iz proizvodnje električne energije. **Francuska** to namjerava učiniti do 2022. **Italija** i **Irska** do 2025. **Danska, Španjolska, Nizozemska, Portugal** i **Finska** do 2030. I **Njemačka** je navela da će odrediti datum kraja proizvodnje električne energije iz ugljena. Od država članica koje aktivno rade na prestanku korištenja ugljena traže se dodatni detalji o tome kako namjeravaju ostvariti te ciljeve i planiraju li iskoristiti mogućnost ukidanja emisijskih jedinica iz EU ETS-a. Potrebno je razmotriti i mjere za pomoć radnicima i obiteljima na koje će utjecati povlačenje iz ugljena.

Dekarbonizacija **industrije**, odgovorne za oko 15 % emisija stakleničkih plinova, mnogo je manje obrađena u nacrtima NECP-ova u usporedbi s energetskektorom. U tim industrijskim sektorima razvoj tehnologije i inovacija morat će se ubrzati tijekom sljedećeg desetljeća kako bi se smanjio ugljični otisak industrije. Vlade će morati sudjelovati u tom procesu, npr. odgovarajućom primjenom pravila o državnim potporama. Što prije države članice jasno izraze svoje namjere, prije će industrija moći iskoristiti najbolje raspoložive tehnike, opcije elektrifikacije i nove tehnološke mogućnosti koje mogu pomoći u smanjenju emisija stakleničkih plinova.

Mnoge države članice koje su utvrdile ciljeve za **prilagodbu klimatskim promjenama** uključile su te postojeće ciljeve u nacrt planova, a neke su navele nove ciljeve. Više je država članica donekle detaljno obuhvatilo ciljeve i mjere prilagodbe. **Irski, litavski, poljski, slovački i slovenski** nacrti NECP-ova primjeri su dobre prakse kako obuhvatiti ciljeve i mjere prilagodbe. Samo nekoliko država članica navodi pojedinosti o prilagodbi negativnim učincima klimatskih promjena povezanim sa sigurnošću opskrbe energijom Unije.

B) Energija iz obnovljivih izvora

Unija je 2017. uspjela postići udio energije iz obnovljivih izvora od 17,5 %, ali se tempo porasta usporio od 2014. Ključno je udvostručiti napore za postizanje cilja za 2030. NECP-ovi moraju u potpunosti konkretizirati doprinose država članica zajedničkom cilju za 2030. i poduprijeti ih snažnim politikama i mjerama.

Grijanje i hlađenje trenutno čine 50 % godišnje potrošnje energije Unije. Udio obnovljivih izvora energije u tom području iznosio je 19,5 % 2017., a u posljednjih je deset godina porastao za samo šest postotnih bodova. NECP-ovi bi trebali sadržavati godišnje povećanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru grijanja i hlađenja predviđeno u Direktivi (EU) 2018/2001 i obuhvatiti ulogu otpadne topline i hladnoće kako bi taj sektor troškovno učinkovito pridonio ukupnom udjelu energije iz obnovljivih izvora.

Isto vrijedi i za prometni sektor, u kojem države članice moraju od opskrbljivača gorivom zahtijevati da do 2030. opskrba najmanje 14 % energije koja se troši u cestovnom i željezničkom prometu bude iz obnovljivih izvora. To će industriji pružiti sigurnost u pogledu buduće tržišne potražnje.

Utvrđivanje potencijala energije iz obnovljivih izvora – dobri primjeri metodologije:

Promatrajući odjeljak o nacionalnim ciljevima, **češki, irski i talijanski** nacrti NECP-ova daju dobre primjere za cjelovitost ciljeva i putanja koje je potrebno uvrstiti u konačne planove. **Češka i Irska** unijele su doprinose svakog sektora i povezanih tehnologija na godišnjoj razini i u apsolutnim vrijednostima. **Irska** je jedna od rijetkih država članica koje su uvrstile i putanje potražnje za bioenergijom i opskrbe biomasom po sirovini i koje su razvrstale doprinos topline iz obnovljivih izvora po tehnologijama za dobivanje energije iz obnovljivih izvora po industrijskom, stambenom i terciarnom sektoru. **Češka** je dostavila analizu osjetljivosti kako bi ukupni doprinos energije iz obnovljivih izvora mogao varirati zbog gospodarskog rasta i energetske potražnje. **Italija** je uključila raščlambu cilja u području prometa uzimajući u obzir primjenjive koeficijente za svaku tehnologiju.

Konačni planovi trebali bi pružiti **pouzdanu informaciju o politikama i mjerama kojima se podupire pravodobno postizanje predloženih ciljeva i doprinosa za energiju iz obnovljivih izvora**. Politike i mjere trebaju pokazati da se predloženi ciljevi i doprinosi mogu postići, osobito s obzirom na prvu referentnu točku određenu za 2022. Države članice trebale bi pružiti detaljne informacije o svojim programima potpore, uključujući detaljne rasporede dražbi za energiju iz obnovljivih izvora i njihov razvoj tijekom razdoblja od 2021. do 2030. Programima potpore trebalo bi podupirati povjerenje ulagatelja i dugoročno smanjiti troškove razvoja energije iz obnovljivih izvora. Kako bi pružile smjernice sudionicima na tržištu i privukle nova ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, države članice trebale bi u okviru glavnih politika i mjera detaljnije predstaviti elemente kao što su i. očekivani rezultati, ii. okvirni rokovi i iii. izvor i iznos potrebnog proračuna.

Informacije o mjerama za poticanje vlastite potrošnje i zajednica za obnovljive izvore energije, kao i odredbe kojima se olakšava prihvaćanje ugovora o kupnji energije i planirane dražbe, ključni su za povećanje sudjelovanja građana u energetskej tranziciji, privlačenje privatnih ulaganja i olakšavanje troškovno učinkovitog postizanja ciljeva. Nadalje, pojednostavnjenje administrativnih postupaka, kao što je olakšavanje uvođenja

kontaktnih točaka ili uspostavljanje brzih postupaka za obnovu kapaciteta, bit će ključno za uvođenje energije iz obnovljivih izvora u sljedećem desetljeću.

Do 2021. bit će uspostavljen novi mehanizam za financiranje energije iz obnovljivih izvora¹⁹ u cilju pružanja potpore uvođenju energije iz obnovljivih izvora u cijeloj Uniji.

2.2.2. Energetska učinkovitost

Konačni planovi moraju biti pouzdaniji i navoditi jasnije putanje potrošnje energije. Bolje definiranje općeg okvira nacionalne politike na kojem se temelje nacionalni doprinosi ključno je za osiguravanje vjerodostojnosti predložene razine ambicioznosti, utvrđivanje razlika i najbolje prakse. Potrebno je detaljnije objasniti opseg, vremenski okvir i očekivane uštede energije planiranih politika i mjera.

To se posebno odnosi na provedbu obveze uštede energije i dugoročne strategije obnove. Sve države članice trebale bi u svoje konačne NECP-ove uključiti informacije koje se zahtijevaju u Prilogu III. Uredbi o upravljanju (sustavi obveze energetske učinkovitosti i alternativne mjere politike iz članka 7. Direktive o energetske učinkovitosti) jer će to pomoći konsolidiranju okvira politika i integriranju svih njegovih sastavnih dijelova. Uključivanje dugoročne strategije obnove zgrada pružit će sveobuhvatnu sliku planiranih mjera za obnovu nacionalnog fonda zgrada s obzirom na troškovno učinkovitu pretvorbu postojećih zgrada u zgrade gotovo nulte energije.

Nadalje, utvrđivanje potreba za ulaganjima i izvora financiranja nužno je za mobilizaciju privatnih ulaganja u uštede energije i rast tržišta usluga energetske učinkovitosti. U konačnim planovima trebalo bi dodatno razraditi ulogu zgrada javnih tijela i ispitati načine na koje bi politike energetske učinkovitosti mogle riješiti problem energetske siromaštva.

2.2.3. Energetska sigurnost

Energetska sigurnost važna je dimenzija energetske unije, a time i NECP-ova. Unija još uvijek uvozi više od polovine ukupne primarne energije koju troši, što značajno utječe na uvozne troškove, izloženost poremećajima opskrbe i poremećaje cijena.

Diversifikacija opskrbe, izvora uvoza i pravaca opskrbe ključni su aspekti energetske sigurnosti. NECP-ovi bi trebali poticati učinkovita ulaganja u infrastrukturu kojom se podupiru nacionalni ciljevi energetske sigurnosti, uzimajući u obzir sinergije među različitim dimenzijama planova. NECP-ovi bi trebali poduprijeti dovršenje plinskih infrastrukturnih projekata potrebnih kako bi se svim regijama omogućio pristup terminalima za ukapljeni prirodni plin, konkretno u **Hrvatskoj i Grčkoj**, te kako bi se svim državama članicama omogućio pristup većem broju pravaca opskrbe, posebno **Finskoj, Irskoj, Rumunjskoj i Bugarskoj**. U NECP-ovima bi se trebao poticati i razvoj domaćih izvora, načelno energije iz obnovljivih izvora, kao i ključnih komponenata i sirovina potrebnih za dekarbonizaciju energetski intenzivnih industrija. Konkretniji

¹⁹ U skladu s člankom 33. Uredbe o upravljanju mehanizam će imati dvostruki cilj pokrivanja svakog mogućeg jaza u odnosu na indikativnu putanju Unije za energiju iz obnovljivih izvora i pridonošenja poticajnom okviru u skladu s preinačenom Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora.

ciljevi s konkretnim rokovima osigurali bi bolju podlogu za političku raspravu o konačnim NECP-ovima.

Neprestani porast proizvodnje iz nestalnih obnovljivih izvora energije bit će sve veći problem za elektroenergetski sustav. Iako bi trajnu ravnotežu između ponude i potražnje prije svega trebalo osiguravati tržište (uključujući povećanim uparivanjem sektora), preostale rizike trebalo bi rješavati na usklađen način među državama članicama. To bi se trebalo odražavati u NECP-ovima. Pravilno rješavanje pitanja energetske sigurnosti znači da se treba ocijeniti adekvatnost, uzimajući u obzir ne samo potrošnju i proizvodnju na državnom području država članica, nego i na državnom području povezanih država članica, kao i dugoročne klimatske ciljeve.

Uloga instrumenata fleksibilnosti, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje, ključna je za osiguravanje energetske sigurnosti. Države članice s postojećim ili planiranim mehanizmima za razvoj kapaciteta za proizvodnju električne energije morat će uzeti u obzir nova pravila u skladu s novom Uredbom o električnoj energiji i u konačnim NECP-ovima navesti kako to namjeravaju učiniti.

Za one države članice kojima je nuklearna energija dio energetske miksa u NECP-ovima bi se mogle uvesti politike za održavanje odgovarajućih kapaciteta u svim dijelovima nuklearnog opskrbnog lanca i osiguravanje sigurnosti opskrbe gorivom.

Kako bi se **osigurala otpornost energetskega sustava**, države članice trebale bi na odgovarajući način povezati konačne NECP-ove i interventne planove za naftu, plin i električnu energiju. Visok stupanj digitalizacije povećava izloženost kibernetičkim napadima, što može ugroziti sigurnost opskrbe i/ili privatnost podataka potrošača. Kibersigurnost predstavlja novi, tek nastajući element energetske sigurnosti koji bi trebao biti obuhvaćen i u konačnim planovima i u planovima propisanim na temelju Uredbe o sigurnosti opskrbe plinom i Uredbe o pripravnosti na rizik u području električne energije. Države se članice potiče da u konačnoj verziji svojih NECP-ova utvrde i druge vrste rizika, na primjer rizike povezane s opskrbom sirovinama, učincima klimatskih promjena ili umjetnim, prirodnim ili terorističkim prijetnjama ključnoj energetskej infrastrukturi.

2.2.4. Unutarnje energetske tržište

Potpuno integrirano i funkcionalno unutarnje energetske tržište nužno je da se osiguraju pristupačne cijene energije i sigurna opskrba energijom te da se omogućiti troškovno učinkovita integracija sve većeg udjela energije iz obnovljivih izvora. U NECP-ovima bi trebalo pobliže objasniti da je na snazi pravi regulatorni okvir koji će omogućiti iskorištavanje prednosti integriranih energetskeg tržišta.

S tranzicijom se u energetske sustavima Unije otvaraju nova zajednička pitanja koja se odnose na fleksibilnost, decentralizaciju, regulaciju poticaja za ulaganje u infrastrukturu i tržišno natjecanje. U NECP-ovima se trebaju pružiti detaljnije informacije o trenutnom stanju nacionalnih tržišta električne energije i plina te o načinima na koje će se pristupati tim pitanjima. Potrebno je uključiti konkretne i mjerljive nacionalne ciljeve za budući razvoj tržišta, koje će podupirati odgovarajuće politike i mjere.

Ciljevi unutarnjeg energetskeg tržišta – dobra praksa: Stvaranje zajedničkog

regionalnog tržišta plina među **baltičkim državama** i **Finskom** primjer je integracije tržišta opisane u nacrtima planova, u kojima je komponenta opreme, odnosno izgradnja plinovoda *Balticconnector*, dopunjena usklađenim tržišnim pravilima. Države koje su u najvećoj mogućoj mjeri provele zakonodavstvo EU-a o tržištu plina imaju i najlikvidnija tržišta i najviše koristi od unutarnjeg energetskeg tržišta. NECP-ovi bi trebali pružiti koristan pregled napretka u provedbi primjenjivih propisa o tržištima plina.

Ciljevi, programi i rokovi za **reforme energetskeg tržišta** koje države članice utvrde u NECP-ovima moraju biti u skladu sa zakonodavstvom donesenim u okviru paketa Čista energija za sve Europljane te s postojećim mrežnim kodeksima i smjernicama. S obzirom na važnost prekograničnog trgovanja električnom energijom i plinom za europsku sigurnost opskrbe, adekvatnost proizvodnje i funkcioniranje tržišta, za potrebe tog trgovanja potrebno je osigurati pouzdan pristup odgovarajućim interkonekcijskim kapacitetima. NECP-ovi i „provedbeni planovi” propisani Uredbom o električnoj energiji²⁰ trebali bi biti potpuno usklađeni. U NECP-ovima se trebaju uzeti u obzir i izvješća nacionalnih regulatora i Agencije za suradnju energetske regulatora (ACER) o praćenju.

U NECP-ovima bi trebalo podržati reforme veleprodajnih tržišta. NECP-ovi su prilika za države članice da uvedu naprednije koncepte integracije energetskeg sustava i uparivanja sektora, uključujući daljnju integraciju sektora električne energije, plina i toplinske energije zbog sve značajnije uloge za dekarbonizirani energetske sustav.

Energetske subvencije. Iznimno je važno da se javna sredstva troše na dosljedan i troškovno učinkovit način, a da se pritom ne narušava energetske tržište odnosno ne onemogućuje ulaganje u prelazak na čiste energije i inovacije u tom području. Nužno je optimalno iskoristiti eksplicitne i implicitne energetske subvencije i buduće planove kako bi se postupno ukinuli oni koji ne pridonose dugoročnim ciljevima. Iako je u većini nacrtu NECP-ova djelomično riješeno pitanje energetske subvencija, u konačnim planovima trebalo bi sustavno opisati i kvantificirati sve vrste takvih subvencija, od bespovratnih sredstava, programa potpore i poreznih olakšica do subvencija koje proizlaze iz regulatornih obveza, na temelju postojećih definicija korištenih na međunarodnoj razini. Nacrt NECP-a koji je dostavila **Italija** dobar je primjer za to. Važno je da sve države članice u konačnim NECP-ovima navedu sve što planiraju za budućnost i rokove za postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva, uzimajući u obzir utjecaj koji to može imati na osjetljive skupine potrošača.

U NECP-ovima bi se trebalo podržati uvođenje naprednih politika usmjerenih na razvoj konkurentnih maloprodajnih tržišta u Europi, koja bi potrošačima omogućila da iskoriste prednosti pametnih infrastruktura. Što se tiče fleksibilnosti sustava i sudjelovanja potrošača, znatan broj nacrtu NECP-ova sadržava uvođenje pametnih brojila

²⁰ Kako je propisano Uredbom o električnoj energiji za one države članice koje planiraju pokretanje ili nastavak mehanizama za razvoj kapaciteta i koje stoga trebaju unaprijediti svoja tržišta.

s konkretnim i mjerljivim ciljevima. Do kraja 2017. pametna brojila za električnu energiju bila su ugrađena u približno 37 % kućanstava u EU-u, a sedam je država članica na nacionalnoj razini u potpunosti uvelo ta brojila. NECP-ovi trebaju uzeti u obzir izmjene postojećeg okvira uvedene paketom Čista energija za sve Europljane kako bi se osiguralo da krajnji potrošači imaju pristup pametnim brojlama. U NECP-ovima bi se trebale navesti planirane mjere kojima se građanima i poduzećima (posebno MSP-ovima) omogućuje veća kontrola nad potrošnjom električne energije i troškovima, kao što su ugovori s dinamičnim određivanjem cijene.

U njima je također potrebno osigurati i poticati jačanje uloge, informiranosti i zaštite potrošača, a može se i uvesti strukturirani pristup rješavanju pitanja energetskog siromaštva (vidjeti i odjeljak 2.3.5.).

2.2.5. Istraživanje, inovacije i tržišno natjecanje

Istraživanje i inovacije ključni su Uniji kako bi ostvarila ambiciozne energetske i klimatske ciljeve i kako bi osigurala sigurnost, pouzdanost i otpornost opskrbe energijom. Istodobno, Unija treba osigurati **konkurentno okruženje za svoju industriju**. Oba procesa trebala bi biti blisko povezana. U okviru Strategije energetske unije Europskim strateškim planom za energetske tehnologije (plan SET) i Komunikacijom o ubrzavanju inovacija u području čiste energije²¹ utvrđeni su strateški prioriteti u području istraživanja i inovacija i mjere potrebne na razini EU-a za troškovno učinkovito ubrzanje te preobrazbe energetskog sustava. Svrha je NECP-ova konkretno odrediti na kojem se od tih ciljeva radi na nacionalnoj razini, čime se plan SET zapravo prenosi u nacionalne ciljeve i mjere.

Države članice moraju uložiti dodatan rad kako bi integrirale istraživanje, inovacije i tržišno natjecanje u svoje NECP-ove. U NECP-ovima bi se trebale utvrditi politike posebno usmjerene na energetske i klimatske prioritete, uključujući programe istraživanja i inovacija i povezane ciljeve za financiranje te upotrebu instrumenata Unije za fondove i financiranje. U NECP-ovima bi se trebalo ispitati kako planirana nacionalna javna ulaganja mogu pomoći tržišnom prihvaćanju dostupnih tehnologija i uvođenju novih revolucionarnih tehnologija i njihovoj integraciji u energetske sustav u velikim razmjerima. Postoji i potreba za odgovarajućom infrastrukturom kojom bi se mogao poduprijeti prelazak na klimatsku neutralnost u energetske intenzivnim sektorima, na primjer automobilske i građevinske. Također bi trebalo pripremiti doprinose nacionalnih inovacijskih/industrijskih ekosustava izgradnji europskih strateških održivih lanaca vrijednosti (npr. baterije, vodik, novi bioproizvodi, čista, povezana i autonomna vožnja, toplinske crpke, integrirani sustavi gospodarenja energijom).

Na temelju uspjeha Obzora 2020., u Obzoru Europa (2021.–2027.) pojednostavnit će se i racionalizirati Unijino financiranje istraživanja i inovacija kako bi porasla relevantnost tog financiranja i njegov učinak na povećanje energije iz obnovljivih izvora, energetske učinkovitost i dekarbonizaciju. Sredstvima iz Fonda za inovacije²² podupirat će se

²¹ COM(2016) 763 final.

²² Fond za inovacije je program ulaganja Europske unije vrijedan približno 10 milijardi EUR koji se financira prodajom emisijskih jedinica iz EU ETS-a.

ulaganja u svim državama članicama koje na tržište stavljaju čiste, inovativne tehnologije.

Aktivnosti istraživanja i inovacija za prelazak na klimatski neutralno gospodarstvo do 2050.

U strateškoj dugoročnoj viziji Komisije za klimatski neutralno gospodarstvo, odnosno Komunikaciji „Čist planet za sve”²³, istaknuta je potreba za ogromnim koordiniranim radom u području istraživanja i inovacija. Europska istraživanja trebala bi se usredotočiti na transformirajuća ugljično neutralna rješenja u područjima kao što su energija i promet, vodik i gorivne ćelije, skladištenje energije, ugljično neutralna pretvorba energetske intenzivnih industrija, kružno gospodarstvo, biogospodarstvo, pametni gradovi i održivo povećanje proizvodnje u poljoprivredi, akvakulturi i šumarstvu.

2.3. Stabilnost, usklađenost nacrtu NECP-ova i razmatranje međudjelovanja politika

2.3.1. Je li analitički okvir prikladan?

Pouzdanost, vjerodostojnost i stabilnost konačnih NECP-ova odredit će u kojoj će mjeri oni moći pomoći ostvarivanju ciljeva energetske unije. Kvaliteta i vjerodostojnost analitičkog okvira uvelike ovise o pristupu izradi modela, korištenim izvorima podataka, transparentnosti analize i sveobuhvatnoj procjeni predloženih politika i mjera. Svi su ti aspekti ključni kako bi se pokazalo u kojoj su mjeri države članice pažljivo odmjerile sve glavne čimbenike u određivanju svojih ciljeva i politika. Ključni su aspekti i detaljna predviđanja koja proizlaze iz pouzdane izrade modela i analiza utjecaja planiranih politika i mjera.

Usporedivost NECP-ova zahtijeva da se u najvećoj mogućoj mjeri primjenjuje **zajednički pristup korištenim mjerilima** i da se prikupljene podatkovne točke usklađuju u odnosu na vrijednosti za baznu godinu. Iako se u većini nacrtu NECP-ova dokumentiraju ključne pretpostavke i izvori podataka, **cjelovitost informacija** i dalje se može poboljšati. Komisija je ponudila pomoć i zajedničke predloške kako bi osigurala dosljednost i cjelovitost. Države članice trebale bi u najvećoj mogućoj mjeri upotrebljavati službene statističke podatke Eurostata. Tim se planiranjem pruža mogućnost daljnjeg jačanja koordinacije među tijelima zaduženima za statistiku u području energije i klime.

2.3.2. Kako su uzete u obzir interakcije među dimenzijama energetske unije?

Kako bi omogućile prelazak na čistu energiju, države članice trebale bi procijeniti i primjereno riješiti interakcije između različitih dimenzija. **Na temelju NECP-ova trebalo bi biti moguće strukturirano procijeniti učinke nacionalnih politika i interakcije između europskih i nacionalnih mjera za energiju i klimu.** Sustavnija procjena interakcija između politika mogla bi se iznijeti u procjenama učinka, npr.

²³ Čist planet za sve – Europska strateška dugoročna vizija za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno, COM(2018) 773 final.

između politika energetske učinkovitosti i energetske infrastrukture ili učinaka politike s obzirom na održivu upotrebu bioenergije za različite svrhe. Međutim, trebale bi se dodatno proučiti političke posljedice procijenjenih interakcija i sinergija između različitih energetskih i klimatskih politika i ciljeva, posebno između sigurnosti opskrbe, ciljeva unutarnjeg energetskog tržišta i energije iz obnovljivih izvora te politika energetske učinkovitosti.

Na primjer, digitalne tehnologije iz temelja mijenjaju energetske tržište. Međutim, ako se digitalizacija pravilno ne uvede, njezini pozitivni učinci na smanjenje potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova mogli bi se poništiti zbog drastičnog povećanja potrošnje električne energije za potrebe podatkovnih centara i telekomunikacijskih mreža.

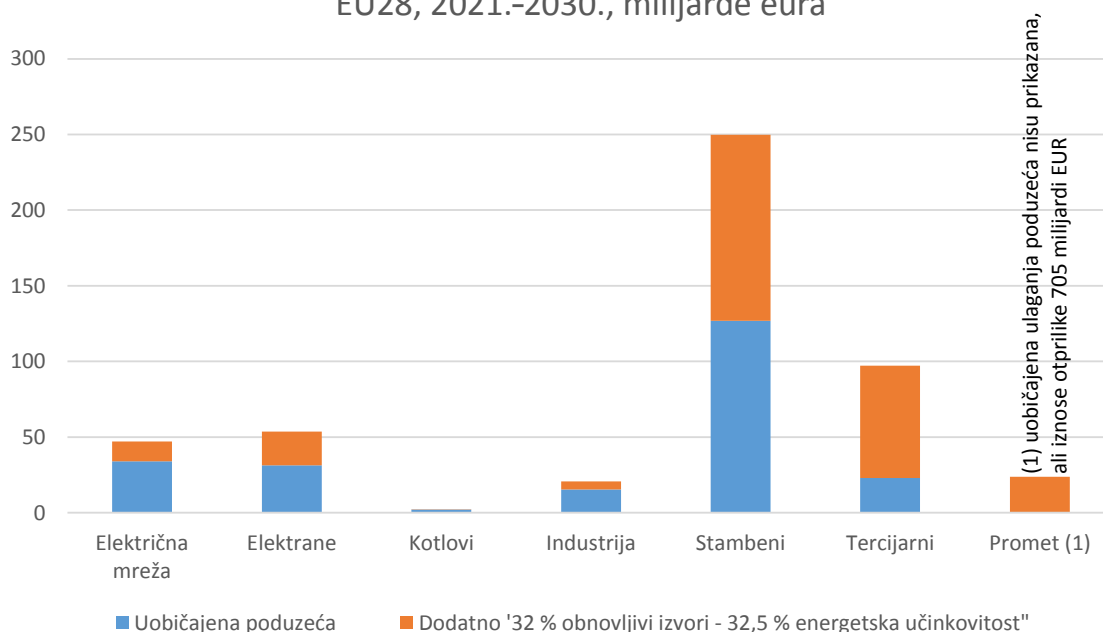
Načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu” jasan je primjer međusektorske politike. Ono podrazumijeva da bi javna tijela prije uvođenja novih energetskih politika ili odlučivanja o ulaganjima trebala provjeriti mogu li se isti ciljevi postići troškovno učinkovitije putem energetske učinkovitosti. Neki nacrti NECP-ova daju konkretne primjere, osobito kako je to načelo uzeto u obzir da bi se osigurala usklađenost između predviđenih razvoja energetske potražnje u projektiranju mjera u području energetske sigurnosti. U konačnim bi se NECP-ovima to načelo trebalo primjenjivati u još većoj mjeri.

2.3.3. Kako nacrti NECP-ova mogu pokrenuti potrebna ulaganja?

Prelazak na klimatsku neutralnost znači korjenitu promjenu za naša gospodarstva. **Utvrđivanje potreba za ulaganjima i osiguravanje potrebnih sredstava** nužno je za ostvarivanje godišnjeg dodatnog ulaganja od oko 260 milijardi EUR²⁴, potrebnog da se do 2030. postignu klimatski i energetske ciljevi EU-a. NECP-ovi mogu biti važan alat za planiranje nacionalnih ulaganja u području energije i klime. Javno financiranje također će biti potrebno za unapređenje digitalnih i održivih vještina, za poticanje postrojenja za recikliranje, za obnavljanje javnih zgrada i za održavanje i obnavljanje infrastrukture. Koordinacija novih ulaganja između javnih tijela, privatnih sektora i građana učinit će financiranje sveprisutnim, spriječiti pojavu neiskoristive imovine i odgovoriti na nove potrebe poduzeća i građane.

²⁴ Vrijednost izvedena iz scenarija EUCO32-32.5 (u skladu s ključnim tehnološkim pretpostavkama scenarija kategorije EUCO, vidjeti <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-modelling/euco-scenarios>).

Prosječna godišnja ulaganja EU28, 2021.-2030., milijarde eura

Slika 5.: Prosječna godišnja potreba za ulaganjima 2021.–2030. (Izvor: modeli Komisije).

Europskim fondom za strateška ulaganja²⁵, Instrumentom za povezivanje Europe²⁶, europskim strukturnim i investicijskim fondovima i drugim postojećim inicijativama uspješno se podupiru ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora i energetska učinkovitost. Oslanjajući se na njih, u prijedlozima Komisije za sljedeći višegodišnji financijski okvir, koji počinje teći od 2021. do 2027., predviđa se da bi najmanje 25 % sredstava Unije trebalo biti namijenjeno potporama za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje tim promjenama. Kako bi se mobilizirao privatni kapital za održiva ulaganja, očekuje se da će 30 % ukupne financijske omotnice programa InvestEU²⁷ biti namijenjeno potpori klimatskih ciljeva. Na temelju Okvira za održivu infrastrukturu, doprinos ciljevima Unije u području klime i okoliša trebao bi biti još veći (55 %). U okviru Instrumenta za povezivanje Europe, dodijeljen je određeni dio sredstava za potporu prekograničnim projektima energije iz obnovljivih izvora. Sve države članice potiče se i na upotrebu prihoda od dražbi EU ETS-a za financiranje ulaganja u smanjenje i uklanjanje emisija, energiju iz obnovljivih izvora, energetska učinkovitost, istraživanje i inovacije za čistu energiju i industrijske tehnologije.

Utvrđivanje i kvantificiranje očekivanih potreba za ulaganjima i mogućih izvora financiranja bitan je element ostvarivanja ciljeva energetske unije. Jedanaest država

²⁵ Uredba (EU) 2015/1017 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2015. o Europskom fondu za strateška ulaganja, Europskom savjetodavnom centru za ulaganja i Europskom portalu projekata ulaganja i o izmjeni uredbi (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 – Europski fond za strateška ulaganja. SL L 169, 1.7.2015., str. 1.–38.

²⁶ Uredba (EU) br. 1316/2013

²⁷ COM(2018) 439 final.

članica procijenilo je ili **ukupne potrebe za ulaganjima** za postizanje svojih ciljeva (**Francuska, Italija i Španjolska**) ili **dijelove** potreba za ulaganjima (**Grčka, Finska, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Poljska i Rumunjska**), pri čemu se međusobno razlikuju po detaljnosti informacija o izvorima financiranja. Većina država članica uključila je u svoje nacrti NECP-ova neke konkretne iznose ulaganja.

Istodobno se Europska komisija bavila tom temom u okviru **ciklusa europskog semestra za 2018. i 2019.**, pri čemu je posebnu pozornost posvetila potrebama država članica za ulaganjima, kako u izvješćima po državama za 2019. tako u prijedlogu Komisije za preporuke Europskog semestra 2019. za pojedine države, izdanom 5. lipnja 2019., čime je većina država članica dobila preporuke o važnosti ulaganja u energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i/ili mjere klimatske politike. U ovoj ocjeni nacrti NECP-ova uzelo se u obzir najnovije zaključke i preporuke Europskog semestra.

Više država članica već je povezalo NECP-ove i preporuke za pojedine države u okviru Europskog semestra, a to bi trebale učiniti sve države članice²⁸. Općenito, dijalog bi se trebao nastaviti radi postizanja najveće moguće dosljednosti i sinergije između energetske i klimatske politike i Europskog semestra kao ključnog alata za promicanje strukturnih reformi. U tom je kontekstu pouzdana makroekonomska procjena predloženih politika i mjera u konačnom NECP-u važna za razumijevanje ukupnih gospodarskih posljedica planiranih politika. Napredak postignut u dovršavanju NECP-ova bit će uključen u izvješća po državama Europskog semestra za 2020.

Komisija je predložila²⁹ da **sredstva kohezijske politike** uzmu u obzir nacionalne i regionalne potrebe utvrđene u NECP-ovima. Prioriteti za ulaganja utvrđeni u izvješćima po državama u okviru ciklusa europskog semestra za 2019. i navedeni u nacrtu NECP-ova međusobno se dopunjavaju. Posebno relevantna bit će potpora koja može pomagati u izgradnji kapaciteta za lokalna, regionalna i nacionalna tijela vlasti, pružati tehničku pomoć i uspostavljati prekograničnu suradnju. Za razdoblje od 2021. do 2027. fokus će biti na prelasku na pravednu i čistu energiju, istraživanje i inovacije i industrijsku tranziciju temeljenu na pametnoj specijalizaciji, međusektorskom uparivanju industrijskih klastera i potpori međuregionalnoj suradnji u inovacijskim aktivnostima. Uz to, u prijedlozima je Komisije donošenje cjelovitog NECP-a „tematski uvjet koji omogućuje provedbu” za pristup Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu, posebno za ulaganja u energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora.

2.3.4. Kako nacrti NECP-ova mogu potaknuti konkurentnost Unije?

U razdoblju do 2030. svaka država članica mora **stvoriti odgovarajuće okvirne uvjete za razvoj strateških lanaca vrijednosti** kako bi bila spremna za sljedeći ciklus ulaganja i za potporu klimatskoj neutralnosti do 2050. Nacrti NECP-ova općenito bi se mogli

²⁸ Uredbom o upravljanju izričito se navodi da su se države članice dužne pobrinuti da se u njihovim integriranim nacionalnim energetske i klimatske planovima uzmu u obzir najnovije preporuke po državama izdane u kontekstu Europskog semestra.

²⁹ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i financijskih pravila za njih i za Fond za azil i migracije, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za upravljanje granicama i vize, COM(2018) 375 final – COD(2018) 0196.

poboljšati detaljnijim pregledom načina na koji države članice namjeravaju promicati te uvjete, tj. usklađivanjem politika i mjera namijenjenih promicanju troškovno učinkovite industrijske preobrazbe u klimatski neutralnu, kružnu i održivu industriju u razdoblju do 2030. Ti okvirni uvjeti trebali bi djelovati kao pokretači promjena u korist društva i planeta bez gubitka konkurentne prednosti europske industrije.

Na općenitijoj razini NECP-ovi bi trebali pomoći u **utvrđivanju i razvoju konkurentskih prednosti država članica**, uz istovremenu pravilnu procjenu učinka predloženih mjera. Jasnija analiza makroekonomskih učinaka predloženih politika i pitanja konkurentnosti s kojima se suočavaju industrije ključna je za uspješno upravljanje energetsom i klimatskom tranzicijom. U tom je pogledu dobra praksa pristup koji predlaže više država članica, a to je da se na općoj razini industrije pokrene savjetovanje o tome.

Politikom tržišnog natjecanja osigurava se da je državna potrošnja za potporu prelasku na niske razine emisija i čistu energiju učinkovita i da ne narušava unutarne energetske tržište. Iako NECP-ovi ne zamjenjuju postojeće zakonske zahtjeve za obavješćivanje, mogli bi biti korisni za utvrđivanje budućih potreba za prethodnu obavijest o državnim potporama. Države članice također trebaju osigurati da se politikama i mjerama poštuju međunarodne obveze, posebno u kontekstu sporazuma WTO-a.

2.3.5. Kako nacrti NECP-ova promiču pravednu tranziciju?

Predviđena preobrazba naših gospodarstava zahtijevat će integrirani pristup kako bi se pažljivo procijenili kratkoročni i dugoročni socijalni i teritorijalni učinci, kao i učinci na zapošljavanje. Ta je procjena temelj za sveobuhvatnu kombinaciju politika kojom će se osigurati pravedna tranzicija. Javno financiranje namijenjeno unapređenju vještina, istraživanju, inovacijama, infrastrukturi i socijalnoj zaštiti mora se uskladiti s novim potrebama društva. Kako bi energetske i klimatske planove EU-a uspjeti, od samog početka moraju sadržavati socijalnu dimenziju. Time će se pridonijeti socijalno prihvatljivoj i pravednoj tranziciji, među ostalim i u ruralnim područjima, a s vremenom i socijalnoj prihvaćenosti i javnoj potpori reformama, posebno za opsežne projekte i revolucionarne tehnologije.

Ako je potrebno, mjere ublažavanja ili kompenzacijske mjere, uključujući smanjenje energetske siromaštva, moraju biti dijelovi reformi, koji bi trebali biti istaknuti u NECP-ovima.

Energetsko siromaštvo još uvijek pogađa gotovo 50 milijuna ljudi u cijeloj Uniji. U NECP-ovima bi se problem energetske siromaštva trebao obraditi na strukturirani način, počevši od procjene broja kućanstava zahvaćenih energetske siromaštvom, osnovnih karakteristika tih kućanstava (sastav, razina prihoda itd.) i njihove moguće geografske koncentracije³⁰. Ako je taj broj velik ili ako su određene skupine ili regije izložene teškoćama, potrebno je utvrditi okvirni cilj za smanjenje energetske siromaštva u kombinaciji s relevantnim ciljnim skupinama, politikama i mjerama, kao i moguće

³⁰ Znatno udio kućanstava izloženih energetske siromaštvu čine na primjer kućanstva sa srednjim dohotkom (na temelju statističkih podataka EU-a o dohotku i životnim uvjetima (EU-SILC)).

izvore financiranja. U nizu nacrti NECP-ova već postoje neki pozitivni elementi. Na primjer, **Grčka** je postavila konkretne ciljeve, a procjene **Italije, Malte i Finske** su prilično detaljne.

Europski socijalni fond (ESF+) i Novi program vještina za Europu također su važni instrumenti koji prate energetske tranzicije i prelazak na niskougljično gospodarstvo. U kombinaciji s europskim stupom socijalnih prava ti programi dodatno pomažu da se ljudima osiguraju jednake mogućnosti i pristup tržištu rada podložnom promjenama u pogledu traženih vještina i sektorskog sastava. Europskim stupom socijalnih prava posebno se naglašavaju ključni elementi pravedne tranzicije, odnosno prava na preobuku, prekvalifikaciju, usavršavanje i socijalnu zaštitu.

Istodobno, Fond za modernizaciju koji se financira iz EU ETS-a namijenjen je modernizaciji energetskih sustava deset država članica s nižim prihodima, a pomoći će i u poticanju prelaska na klimatski neutralno gospodarstvo uz promicanje uzlazne konvergencije.

Komisija će dodatno ispitati moguće sinergije s drugim inicijativama usmjerenima na rješavanje pitanja prelaska na čistu energiju i potencijala u određenim europskim područjima, kao što su Sporazum gradonačelnika EU-a za klimu i energiju, inicijativa za čistu energiju na otocima EU-a, strategija Komisije za najudaljenije regije, Europski savez za baterije i inicijativa Regija ugljena u tranziciji.

2.3.6. Koji je odnos nacrti NECP-ova i politika zaštite okoliša?

Energetske i klimatske mjere mogu pridonijeti **kvaliteti zraka**. Politike koje se bave problemom **gubitka bioraznolikosti i klimatskim promjenama** moraju biti tijesno povezane. Opće su poznate prednosti **kružnog gospodarstva** za dekarbonizaciju.

Neke države članice već su integrirale te elemente u svoje nacрте NECP-ova. Države članice trebale bi osigurati usklađenost svojih NECP-ova i nacionalnih programa kontrole onečišćenja zraka³¹, uključujući njihove kvantitativne aspekte, kako je propisano odgovarajućim zakonodavstvom. Veze između energetskih i klimatskih strategija i očuvanja bioraznolikosti, kružnog gospodarstva, biogospodarstva i učinkovitog korištenja resursa trebaju biti izričite, s konkretnim mjerama, procjenama učinaka i, prema potrebi, korektivnim mjerama. Na primjer, povećana ponovna upotreba proizvoda i bolje recikliranje određenih sekundarnih sirovina mogu smanjiti energetske potrebe.

Komisija može pomoći državama članicama da uključe te aspekte u svoje NECP-ove političkim dijalozima i razmjenama najboljih praksi, uz upotrebu instrumenata kao što su dijalozi za čisti zrak, misije pozitivnog kruga, TAIEX (tehnička pomoć i razmjena informacija), peer2peer, akcijski planovi za kružno gospodarstvo, LIFE, smjernice o

³¹ Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, o izmjeni Direktive 2003/35/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2001/81/EZ, SL L 344, 17.12.2016., str. 1–31. Nacionalni program kontrole onečišćenja zraka iz članka 6. glavna je mjera upravljanja na temelju koje države članice moraju osigurati da su obveze smanjenja emisija za 2020. i 2030. ispunjene.

mreži Natura 2000. i energiji iz obnovljivih izvora i klimi, ili potpore koju pruža Služba za potporu strukturnim reformama.

3. SLJEDEĆI KORACI – RAD NA KONAČNIM NACIONALNIM PLANOVIMA

3.1. Kontinuirani iterativni proces

Analiza iz ove Komunikacije i preporuke po državama za nacрте NECP-ova, utemeljene na radnim dokumentima službi za pojedine zemlje, prve su ključne etape iterativnog procesa za dovršetak NECP-ova.

Od 2015. Europska komisija i države članice blisko surađuju na pripremi i podnošenju prvih nacрта NECP-ova. Sljedećih će mjeseci Komisija voditi sve intenzivnije tehničke razmjene s državama članicama, među ostalim putem sastanaka tehničke radne skupine i bilateralnih sastanaka.

Dogovoreni energetske i klimatske ciljevi za 2030. vrlo su ambiciozni i zahtijevaju konkretne napore u cijelom gospodarstvu. Nacrti NECP-ova su zajednička, stabilna i usporediva platforma na temelju koje se u cijeloj Uniji mogu voditi dijalozi i rasprave s civilnim društvom, poduzećima, socijalnim partnerima i lokalnim tijelima vlasti na temu Unijinih zajedničkih poteškoća i dugoročnih prioriteta u području energije i klime. Te su rasprave već započele na transparentan način zahvaljujući njihovoj objavi u vrijeme podnošenja. Te interakcije trebale bi pridonijeti povećanju razine ambicioznosti konačnih NECP-ova i pružiti konkretne primjere projekata i politika koji se trebaju provesti u sljedećih deset godina. Države članice moraju se pobrinuti da javnost dobije na vrijeme priliku za stvarno sudjelovanje u izradi konačnih planova, koji bi na kraju trebali uključivati sažetak stajališta javnosti.

Komisija će u međuvremenu i dalje sustavno organizirati sudjelovanje svih razina društva uz jačanje sinergija između europskih, nacionalnih i lokalnih na temelju NECP-ova. U drugoj polovini 2019. i nadalje Europska komisija nastaviti će promicati uključivu raspravu o NECP-ovima.

3.2. Prioriteti za sljedećih šest mjeseci

U sljedećih šest mjeseci, do kraja 2019., bit će ključno da države članice dovrše svoje stabilne, potpune i pouzdane konačne NECP-ove. Kako bi maksimalno povećala učinak predstojećih razmjena, Komisija bi željela usmjeriti taj iterativni proces na sedam glavnih prioriteta.

U preporukama upućenima državama članicama Komisija je stavila naglasak na ispunjavanje samih dimenzija energetske unije, ali i na pitanja od posebne važnosti, osobito ulaganja, socijalno prihvatljiv i pravedan prelazak te kvalitetu zraka.

Kad budu dovršavale NECP-ove, države članice trebale bi uz preporuke po državama uzeti u obzir sljedeće prioritete.

3.2.1. Uklanjanje nedostataka u području „ambicioznosti” i politika za 2030.

Kad se budu dovršavali NECP-ovi, još će uvijek biti moguće ukloniti niz nedostataka. Kad je riječ o doprinosu u pogledu povećanja energetske učinkovitosti i energije iz obnovljivih izvora, od nekih se država članica traži da bolje iskoriste svoj nacionalni potencijal, a druge trebaju potvrditi svoje već ambiciozne ciljeve. U dovršavanju NECP-ova države članice trebale bi zajednički pojačati napore za postizanje energetske i klimatske ciljeve Unije za 2030., s obzirom na to da provedba postojećih politika na istoj razini neće biti dovoljna za ispunjavanje tih ciljeva.

Mnoge države članice također su pozvane da dodatno konkretno podupru ostvarenje svojih nacionalnih ciljeva i doprinosa ciljevima na europskoj razini **konkretnijim dodatnim politikama i mjerama**, s dodatnim detaljima o izvorima financiranja, ako je relevantno, te da nastave raditi na analitičkoj osnovi svojih NECP-ova. Konačni NECP-ovi moraju biti potpuni i sveobuhvatni kako bi se omogućilo da se rad i napredak adekvatno prate i prema potrebi revidiraju. Komisija je ranije objavila smjernice koje se mogu upotrebljavati za postavljanje mjerljivih, ostvarivih, realističnih i vremenski određenih ciljeva u svih pet dimenzija³².

Ako ambicije konačnih NECP-ova i dalje budu nedovoljne za zajedničko ostvarenje ciljeva energetske unije, a posebno ciljeva za 2030. u pogledu energije iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti, Komisija će morati razmotriti dodatne mjere na razini Unije kako bi osigurala njihovo ispunjavanje.

3.2.2. Uključivanje svih relevantnih ministarstava na nacionalnoj razini

Nacrti NECP-ova predstavljaju dosad nezabilježenu mogućnost da države članice bolje ispituju sinergije među područjima politika i da primijene istinski pristup na temelju načela svih razina vlasti kao cjeline.

Iako je više država članica već razvilo novu institucijsku strukturu kojom se omogućuje bolja koordinacija u različitim područjima politika, potrebno je dodatno raditi na dovršetku i provedbi NECP-ova. To se posebno odnosi na sinergije i suradnju s ministarstvima financija i gospodarstva. Opisane sinergije energetske i klimatske politika s područjima kao što su regionalna, industrijska, prometna, digitalna, socijalna, poljoprivredna i ekološka politika mogu se bolje istražiti. To uključuje potpunu dosljednost između elemenata konačnih planova koji se odnose na alternativna goriva i okvira nacionalnih politika koje svaka država članica mora dostaviti do studenoga 2019. u skladu s Direktivom o infrastrukturi za alternativna goriva³³.

3.2.3. Potpuno iskorištavanje suradnje sa susjednim državama članicama

³² Komisija je 2015. izradila radni dokument službi Komisije (SWD) o praćenju napretka u ostvarivanju ciljeva energetske unije u okviru prvog paketa dokumenata o stanju energetske unije. Taj dokument uključuje niz relevantnih ključnih pokazatelja za kvantificiranje i mjerenje napretka u ostvarivanju energetske i klimatske ciljeve EU-a. SWD(2015) 243 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449767808781&uri=CELEX:52015SC0243>.

³³ Direktiva 2014/94/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva, *SL L 307, 28.10.2014., str. 1.–20.*

Tekuća nastojanja u području **regionalne suradnje** treba podignuti na višu razinu kako bi se olakšale integracija tržišta i provedba troškovno učinkovitih politika i mjera. Države članice potiču se i na daljnju suradnju, ne samo sa susjednim državama članicama nego i s potpisnicama energetske zajednice i trećim zemljama koje su članice Europskog gospodarskog prostora.

Regionalna suradnja – dobra praksa:

Kako bi pomogla u izradi nacrtu NECP-ova, organizacija **Nordic Energy Research** (Nordijska energetska istraživanja) koordinirala je analizu energetskeg sustava temeljenu na scenarijima, koja istražuje promjene u energetskeim sustavima baltičkih država. U sklopu **okvira za suradnju s Beneluxom** potpisana je deklaracija na marginama sastanka Vijeća za energetiku 11. lipnja 2018. kako bi se ojačala suradnja u izradi nacrtu NECP-ova. Članovi **Petostranog energetskeg foruma** potpisali su na marginama sastanka Vijeća za energetiku 4. ožujka 2019. političku deklaraciju kojom potvrđuju svoju namjeru da održavaju i pojačavaju suradnju u izradi i praćenju NECP-ova s posebnim fokusom na pitanjima s važnim prekograničnim aspektima. U okviru **Energetske suradnje zemalja na Sjevernom moru** nekoliko se država članica obvezalo da će izraditi koordinirane elemente za svoje NECP-ove kako bi olakšale troškovno učinkovitu upotrebu energije iz obnovljivih izvora na moru, osobito energije vjetra. Komisija sa zadovoljstvom očekuje sličnu suradnju u drugim morskim bazenima te uzima u obzir da će za postizanje klimatski neutralnog gospodarstva do 2050. biti potrebno da se znatan dio električne energije u Europi proizvodi na moru³⁴.

Općenito, ako Europska unija ne bude vodila, teško će se postići cilj ubrzanja svjetske energetske i klimatske tranzicije. Istodobno, nastojanja Unije imat će mali učinak na globalnoj razini ako treće zemlje ne budu išle istim smjerom. U tom se kontekstu države članice potiče da svoje NECP-ove dopune praktičnim i potencijalno prenosivim politikama lako prilagodljivim većim razmjerima, koje bi se mogle dijeliti izvan Europe u okviru nastojanja Unije da predvodi globalni prelazak na čistu energiju. Ako se to bude smatralo primjerenim, države članice mogu se savjetovati i s trećim zemljama koje izraze interes.

3.2.4. Upotreba NECP-ova za potporu industriji, tržišnom natjecanju i inovacijama

Bit će potreban niz reformi kako bi se u potpunosti iskoristio potencijal rasta klimatskih i energetskeih politika. NECP-ovi trebaju pomagati u **utvrđivanju i razvoju konkurentskih prednosti država članica** pripremom odgovarajućih reformi i davanjem ispravnih ulagačkih signala i poticaja, među ostalim daljnjim razvojem oporezivanja. NECP-ovi bi trebali utvrditi potrebne ciljeve koji podupiru nacionalne strukturne reforme i primjenu integriranih industrijskih strategija uz davanje prioriteta tržišnom natjecanju, održivosti, ulaganju, trgovinskoj infrastrukturi i inovacijama. **Jasnim strategijama s**

³⁴ Tu će tranziciju podupirati Direktiva EU-a o pomorskom prostornom planiranju, tekuća nastojanja EU-a u području poticanja inovacija i poboljšanja pristupa pouzdanim podacima o oceanima i ciljane mogućnosti u okviru programa InvestEU-a za nužno polaganje kabela i lučku infrastrukturu.

obzirom na istraživačke i inovacijske prioritete mogli bi se ojačati i dugoročni europski prioriteti uz održavanje izvoza EU-a u najsuvremenijim sektorima.

NECP-ovi mogu postati korisne **platforme na temelju kojih bi se s bankarskim sektorom mogli razvijati novi programi za financiranje dugoročnih ulaganja i za poticanje mobilizacije privatnih sredstava ili za potporu novim inicijativama među industrijskim sudionicima u svim sektorima i lancima vrijednosti** te poboljšati programi koje je Komisija već pokrenula 2017., na primjer program za baterije i plastiku (Europski savez za baterije i Savez za kružno gospodarstvo u području plastike).

3.2.5. Privlačenje ulaganja i utvrđivanje mogućnosti financiranja

Mobilizacija novih ulaganja i privatnog financiranja bit će ključan dio provedbe NECP-ova u narednim godinama. Jasnoća u pogledu ciljeva i instrumenata politika bit će ključna za utvrđivanje opsega i razmjera dodatnih potreba za ulaganjima, čime će se olakšati planiranje i mobilizacija različitih izvora financiranja. Sljedećih bi mjeseci države članice trebale stoga pobliže objasniti instrumente i poboljšati analizu predviđenih potreba za ulaganjima, postojećih prepreka i mogućih izvora financiranja, uzimajući u obzir i sinergije s procesom Europskog semestra.

Ta je detaljna procjena nužna kako bi se osiguralo da se državna sredstava troše ciljanije i efikasno, kako bi se postigla bolja informiranost industrije o smjeru politika i kako bi se privlačila nova ulaganja, s pozitivnim posljedicama na zapošljavanje i rast. Trenutačni rad Europske komisije na održivom financiranju, kojim se tokovi kapitala privatnih ulagača nastoje preusmjeriti na ekološki održiva ulaganja, mogao bi pomoći u prepoznavanju mogućnosti za ulaganja i mobiliziranju privatnih financiranja.

Sinergije će se morati iskoristiti s **postojećim i budućim politikama Unije i njezinim financijskim instrumentima.** Komisija će istodobno nastaviti podupirati države članice u dovršavanju i provođenju NECP-ova pružanjem niza poticajnih mjera, kako je prethodno opisano.

3.2.6. Potpuna integracija socijalne dimenzije

Rješavanje socijalnih aspekata bit će ključno u osiguravanju uspješnog prelaska na čistu energiju. U svojim konačnim NECP-ovima države članice se potiču da se u potpunosti pozabave pitanjem osiguravanja **socijalno prihvatljive i pravedne tranzicije.**

To se posebno odnosi na aspekte **zapošljavanja,** uključujući osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikaciju, kao i odgovarajuću socijalnu zaštitu za osobe pogođene energetsom tranzicijom. Također je potrebno na odgovarajući način riješiti pitanje **energetskog siromaštva,** među ostalim i procjenom broja kućanstava zahvaćenih energetske siromaštvom te, prema potrebi, definiranjem okvirnog cilja za smanjenje tog oblika siromaštva.

Naposljetku, države članice u kojima dijelovi stanovništva žive u **regijama s velikom potrošnjom ugljena i velikim emisijama ugljika** trebale bi uzeti u obzir učinak tranzicije na to stanovništvo te uspostaviti veze s postojećim, planiranim ili potrebnim mjerama u tom pogledu.

3.2.7. Uzimanje u obzir dugoročnih ciljeva i dugoročne vizije

Istodobno s dovršavanjem NECP-ova Uredbom o upravljanju od država članica zahtijeva se da pripreme svoje nacionalne **dugoročne strategije za smanjenje emisija stakleničkih plinova** s najmanje 30-godišnjom perspektivom. Više od polovine nacрта NECP-ova već uključuje ciljeve ili vizije za 2050., iako se planovi razlikuju po detaljnosti. I NECP-ovi i dugoročne strategije morat će se izrađivati na komplementaran način, uz istodobno pridonosenje stalnom radu na dovršenju dugoročne europske strategije, koju će Europska unija morati dostaviti do 2020. na temelju Pariškog sporazuma i Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime. Dok je glavnina aktivnosti usmjerena na razdoblje do 2030., u NECP-ove bi trebalo uključiti i razdoblje do 2050., među ostalim i usklađenost ciljeva s dugoročnim ciljem dekarbonizacije i daljnjim radom na **boljem kvalificiranju dugoročnih ciljeva** u svih pet dimenzija.

U drugoj polovini 2019. relevantni sastavi Vijeća trebali bi moći dovršiti svoje aktualne rasprave o politici u pogledu europske vizije za klimatski neutralnu Europu do 2050. i uključiti taj aspekt u konačne NECP-ove.

Više od polovine nacрта NECP-ova uključuje ciljeve ili vizije za 2050., iako se razlikuju po detaljnosti. **Danska, Španjolska, Francuska, Nizozemska, Portugal i Švedska teže klimatskoj neutralnosti najkasnije do 2050. Francuska i Ujedinjena Kraljevina u svojem su domaćem zakonodavstvu utvrdile pravno obvezujuće ciljeve za 2050. i koriste proračun ugljika kao mehanizam za osiguravanje usklađenosti srednjoročnih i dugoročnih ciljeva. Nizozemska, Portugal i Švedska povećali su svoje nacionalne ciljeve smanjenja stakleničkih plinova za 2030. kako bi se uskladili sa svojim dugoročnim ciljevima. Među ostalim državama članicama s ciljevima za dekarbonizaciju do 2050. su Češka, Njemačka, Estonija, Irska, Italija, Litva, Mađarska, Austrija i Finska.**

4. ZAKLJUČAK

Za ispunjenje obveza energetske unije potrebna je daljnja bliska suradnja između Komisije, država članica i svih segmenata društva, uključujući dionike, socijalne partnere i širu javnost. Riječ je o zajedničkom procesu u kojem ključnu etapu označava pravodobno podnošenje konačnih integriranih NECP-ova država članica za razdoblje nakon 2020.

Kako bi se osiguralo da konačni NECP-ovi dostavljeni do kraja 2019. ispunjavaju sve zahtjeve i da u cijelosti sadržavaju ambiciozne ciljeve EU-a za 2030., Komisija poziva Vijeće da pokrene raspravu o glavnim prioritetima utvrđenima u ovoj Komunikaciji i preporukama Komisije kako bi se osiguralo da konačni NECP-ovi sadržavaju adekvatnu razinu ambicioznosti za ispunjavanje ciljeva u pogledu energije iz obnovljivih izvora i povećanja energetske učinkovitosti na europskoj razini. Komisija će s Europskim parlamentom i Vijećem voditi blizak dijalog o napretku koji je energetska unija postigla u svim dimenzijama energetske i klimatske politike.

Europska komisija istodobno će podupirati države članice u radu na dovršavanju NECP-ova do kraja 2019. na temelju izvrsnog dosadašnjeg procesa suradnje.

Stabilni i sveobuhvatni NECP-ovi bit će ključni za postizanje ciljeva energetske unije, njihovu provedbu i doprinos Unije Pariškom sporazumu uz izgradnju povjerenja ulagatelja i sigurnosti ulaganja.

Izvan naših granica integrirani nacionalni energetske i klimatske planovi bit će izraz vjerodostojnosti Europske unije u području međunarodne klimatske politike, uključujući prelazak na čistu energiju, te će pridonijeti postizanju **dugoročnih ciljeva dekarbonizacije** iz Pariškog sporazuma i ciljeva održivog razvoja UN-a. Ti bi planovi mogli postati međunarodna najbolja praksa za razvoj pouzdanog srednjoročnog planiranja energetske i klimatske politike i poslužiti kao sredstvo za poticanje međunarodne suradnje u vezi s tim ciljevima.

Podnošenje tih konačnih NECP-ova bit će tek početak, a trajan dijalog, suradnja i preispitivanja razina ambicioznosti bit će od presudne važnosti do 2030. i nadalje.